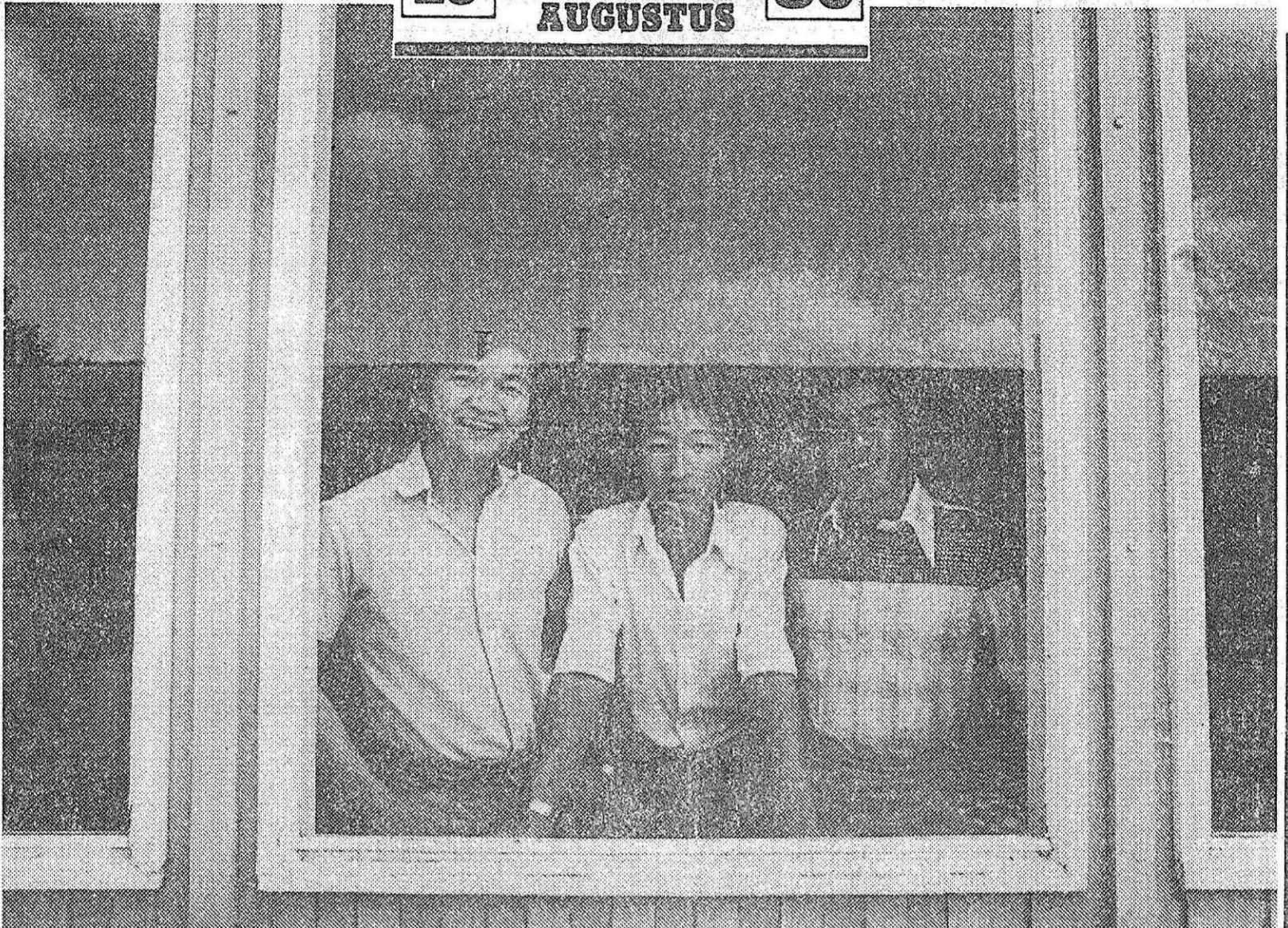

REDACTIE Z BIJVOEGSEL WESTBLAAK 180 ROTTERDAM POSTBUS 824 TEL 010 147211 TOESTEL 3163 EN 3298 BRIEVEN VAN MAX 500 WOORDEN ZIJN WELKOM IN DE WEEK NA PLAATSING VAN HET OORSPRONKELIJKE STUK

Dit jaar alleen al arriveerden er ruim 700 Vietnamese vluchtelingen in ons land, waarmee hun aantal tot boven de 3000 steeg. Ze hebben een angstaanjagend verleden verruild voor een veilige, maar onzekere toekomst. Ze krijgen stoomcursussen in het Nederlands, in het vieren van Sinterklaas en andere zeden en gebruiken van hun nieuwe vaderland, maar hoezeer ze zich ook aanpassen - werkgelegenheid voor de Vietnamezen blijft een vrijwel onoplosbaar probleem. Wanneer zal de dankbaarheid plaatsmaken voor de kater?

door Paul Marijnis en Cas de Stoppelaar

foto's Leo van Velzen

WIEROOK IN BIDDINGHUIZEN

Loodgrijs is de hemel boven Zuidelijk Flevoland. Over de kaarsrechte wegen waaien gordijnen van regen, en de horizon wordt alleen gebroken door elektriciteitsmasten. De kabels, in eendelige bogen over het land hangend, accentueren de leegte. Het opvangcentrum voor Vietnamese bootvluchtelingen ligt buiten het dorp Biddinghuizen, naast het plaatselijke industrieterrein. Ooit huisvestten deze barakken arbeiders van de Rijksdienst IJsselmeerpolders, maar nu is de bodem drooggemalen en de flipperkasten in de kantine zijn tot zwijgen gebracht. Het ruikt hier naar polder. Achter de goedgezemde ruiten van de barakken verschijnen bij onze aankomst lachende, bruine gezichten. In de gangen hangt een aangename wirooklucht. Slanke meisjes, met manden vol wasgoed, glimlachen verlegen. Kleine, watervlugge kindertjes spelen een Vietnamese variant op haasje-over. Als we hen een zorgvuldig ingestudeerde Vietnamese groot toeroepen, barsten ze in lachen uit.

"Goedemiddag," zegt Mai Van Hong (22). Omringd door zijn vier kamergenoten, jongens in leeftijd variërend van 13 tot 18 jaar, nemen we plaats op een oude vierzitsbank. Hij biedt koffie aan. "Jullie drinken toch de hele dag koffie?" Dat heeft hij inmiddels geleerd.

Mai is, sedert september van het vorig jaar, toen hij met vijfhonderd lotgenoten van een wisse dood werd gered door een schip van de rederij Nedlloyd, in Nederland. Het verblijf in Biddinghuizen is bedoeld om te acclimatiseren; binnenkort verhuist hij naar een woning in Dronten. Hoe vindt een Vietnamees, overgeplant uit het tropische landschap van Zuid-Oost Azië, het in de Flevopolder?

"Fijn," zegt hij. Het klimaat ook? "Niet belangrijk. Néé, niet belangrijk. Nederlanders zijn allemaal aardige mensen," voegt hij er welwillend aan toe.

Tijdens het gesprek dat zich nu ontspint, blijkt dat hij en zijn vrienden precies weten wat ze willen. "Ik wil werken," zegt de oudste. "Leren voor autotechniek," zegt de jongste. Ze praten in zorgvuldig vormgegeven Nederlands, met de melodieuze intonatie van hun moedertaal. Ze maken een zelfbewuste, montere indruk: vrolijke Aziaten met heldere ogen die niets ziels hebben. Hadden ze in Vietnam ooit van Nederland gehoord? "Ja, natuurlijk!" roept Mai enthousiast. "Goecan Cruf!"

"Goecan Cruf," verduidelijkt hij. "Ajax!" Onze nationale voetbalvedette moge dan Nederland tot in Saigon beïnvloed hebben gemaakt, de Flevopolder was tot voort kort even onbekend en ver als de achterkant van de maan. Nu spelen Vietnamezen in het Biddinghuizer volleybal-team; ze winkelen in Dronten, en maken in het weekeinde fietstochtes naar Lelystad.

Boterletter Toen de eerste vluchtelingen in de Flevopolder arriveerden toonde de bevolking grote belangstelling voor de exotische nieuwelingen. Er was een overvloed aan "gastgezinnen" - vrijwilligers die met groot enthousiasme aanboden de Vietnamezen wegwijs te maken in de fijne kneepjes van het leven in Nederland, zoals koffiezetten, stofzuigen en boodschappen doen. In Vietnam koop je nu eenmaal geen rijst die je niet eerst betast en be-

snuffeld hebt. In de lokale supermarkt ontstond daardoor aanvankelijk enige verwarring, toen Vietnamese huisvrouwen de pakken Lassie toverrijst openpeuterden om de korrel te testen. Bij een cursus Hollandse gewoontes hoort ook het Sinterklaasfeest, dat met grote inzet werd gevierd en bovendien een mooie aanleiding vormde voor bakker Tietsma om de gasten kennis te laten maken met zijn kwaliteit boterletter. Zodoende leren de Vietnamezen heel wat over onze samenleving. Maar omgekeerd? Toen een der vluchtelingen stierf, werd hij begraven op het kerkhof in Dronten. Naar Vietnamese traditie plaatsen de familie bakjes rijst op het graf. Verontruste Drontenaren belden prompt de politie om te melden dat de Vietnamezen eten lieten slingeren. Wierookstokjes op het graf leverden nieuwe telefoontjes op: "Ze zijn aan het fakkie stoken op het kerkhof!"

Niet alleen de burgerij moet wennen. De bureaucratie heeft haar eigen aanpassingsproblemen. De PTT, in verwarring gebracht door oosterse namen, bezorgt brieven voor een Chinese te Lelystad in het centrum in Biddinghuizen. Sociale Zaken vraagt van minderjarige vluchtelingen om de handtekening van ouders, die in Vietnam zijn achtergebleven. De diëtiste, ingehuurd om een uitgebalanceerd menu samen te stellen, kwam al snel tot de conclusie dat de Vietnamezen op dit punt weinig hoeven te leren. De visboer kreeg een lesje in kwaliteitsbesef. Wordt zijn kar in het begin schoon leeg gekocht, weldra liep de klandizie scherp terug. "Vis moet vers zijn," hielden zijn Vietnamese klanten hem voor. De betaalmeeester, die de wekelijkse cheques van Sociale Zaken komt ronddelen, prijst de spaarzaamheid, werkwilligheid en het assimilatievermogen van de Vietnamezen. "Deze mensen reddden zich uitstekend!" verzekert hij. "Heel wat anders dan negers." Hun spaarzaamheid heeft onverwachte kantjes. "Ze hebben de Aziatische gewoonte om al hun geld op zak te dragen en dat wekt soms misverstanden. In het begin kreeg ik geregeld Biddinghuizers aan de lijn die waarschuwden dat jongens van 12 met een paar honderd gulden op zak liepen. De mensen zien niet of zo'n jongen 12 of 20 is, en ze weten niet dat hij nog niet vertrouwd is met de Nederlandse eigenschap om nooit te laten zien

Vietnamese vluchtelingen op weg naar het Nederlands burgerschap

hoeveel geld er in je portemonnee zit." Mai Van Hong vragen we wat hij met het opgespaarde geld van plan is. Hij wil er meubels voor zijn nieuwe huis mee kopen. Een fiets, en wellicht, televisie. De tv wordt druk bekeken in het kamp. Wat is hun favoriete programma? "We kijken niet naar alles," zegt Mai. En zijn broertje voegt er met een stralende lach aan toe: "Vanavond Veronica. Prachtig!"

Goud Op dit moment zijn er ongeveer drieduizend Vietnamezen in Nederland. De helft is opgepikt door Nederlandse schepen, de andere helft komt uit de vluchtelingenkampen in Maleisië en is door het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen naar Nederland verwezen. Veel mensen hebben daar nog familieleden: de autoriteiten streven zo veel mogelijk naar gezinshereniging. Aan de stroom vluchtelingen komt nog geen einde; in 1980 zijn er al meer dan 700 gearriveerd. Het

vluchtseizoen loopt - vanwege de moesson - van april tot eind juli, en Nederlandse schepen nemen bijna wekelijks nieuwe mensen op. In overvolle, wrakke bootjes, zonder voldoende voedsel en drinkwater, vormen ze een gemakkelijke prooi voor Thaise en Vietnamese piraten, die worden aangelokt door hun staafjes goud. Tuan Tran (24): "Driemaal heb ik geprobeerd te ontsnappen. De eerste twee keer ben ik bedrogen, de boot eigenaar streek het goud op, in totaal ongeveer 4000 gulden, en dreigde daarna met de politie. De derde maal lukte het, met meer dan 500 mensen in een houten boot van 23 meter lang. Dat kostte nog eens 10 goudstaafjes. "Tien dagen zijn we op zee geweest. Tweemaal zijn we overvallen door Vietnamese vissers. Na vijf dagen was het eten op. Drie mensen stierven: we gooiden ze overboord. Engelse en Japanse schepen wilden ons niet meeneemen. Toen heeft Nedlloyd ons gered." De naam van de rederij valt vaak. De bedrijfsvlag hangt op feest-

avonden in de zaal, en een Vietnamees echtbaar gaf hun jongste zoon uit dankbaarheid de naam Nedlloyd. Als de Vietnamezen in Nederland zijn aangekomen, worden ze geplaatst in een van de 34 opvangcentra. De zorg voor de vluchtelingen berust bij de Vereniging Vluchtelingenwerk Nederland (VVN), een particuliere instelling. De mensen krijgen 400 uur taalles; analfabeten 80 uur extra. Aan de opvangcentra zijn maatschappelijk werkers verbonden die de contacten met de gecompliceerde ambtenarij tot stand brengen, helpen met het vinden van werk, en het volgen van cursussen. Ook brengt de VVN het contact tot stand tussen vluchtelingen en gastgezinnen. Als de mensen worden "uitgeplaatst" (een eigen huis toegewezen krijgen) probeert men de follow-up van de opvang vorm te geven. Dat dit niet steeds even soepel verloopt, bleek onlangs in de gemeente Delft, waar men liet weten dat woningen weliswaar beschikbaar waren, maar dat men geen kans zag de Vietnamezen enige vorm van begeleiding te bieden. Een vluchteling kost per jaar f 32.000; voor het grootste deel gaat dit bedrag op aan huur en sociale uitkeringen. CRM, dat voor de kosten opdraait, probeert een gedeelte te verhalen op Ontwikkelingssamenwerking, een zaak die op het ogenblik ter discussie staat in de Kamer. De rigide dienstplicht in Vietnam is er oorzaak van, dat tweederde van de vluchtelingen bestaat uit jongeren. Zij vertrekken een levensgevaarlijke tocht over zee en een onzekere toekomst boven het vooruitzicht van dienst in het Volksbevrijdingsleger en een gerede kans om te sneuvelen in de jungle van Laos of Cambodja. In Nederland vormen zij een specifieke probleemgroep. Hun opleiding sluit maar zelden aan bij het Nederlandse systeem. Het is niet eenvoudig ongeschoold werk te vinden in een land met een kwart miljoen werklozen. Een ander probleem is de verdeling tussen Vietnamezen en Chinezen. De laatste categorie wordt door de regering in Hanoi als een potentiële Vijfde Colonne gezien, en krijgt daarom officieel verlof te vertrekken. Vietnamezen is dat verboden: zij voorzien zich daarom van valse papieren, om Chinese origine te bewijzen. De meerderheid vlucht illegaal. De Nederlandse Vietnamezen worden geacht een doorsnede van de

bevolking in de kampen te vormen. De Verenigde Staten en Australië hadden aanvankelijk de neiging louter hooggeschoolden op te nemen, met achterlating van oudere of gebrekkige familieleden. Frankrijk toonde voorkeur voor voormalige beamten van het eigen koloniaal regime. Alleen Zwitserland was bereid zieken, invaliden en oude mensen te accepteren. Het effect van deze tegenstrijdige beleidslijnen was dat families werden gesplitst. Tegenwoordig poogt het Hoge Commissariaat orde in de chaos te scheppen door op evenredige opname aan te dringen. In veel opzichten hebben de 3000 Vietnamezen in ons land geluk gehad. Honderdduizenden zitten nog steeds in de kampen in Indonesië, Maleisië, Singapore en Hongkong. Ze worden gevoerd door de Verenigde Naties, maar huisvesting is voor de meesten niet meer dan een palmblad tegen de regen.

Heropvoeding

Nguyen, 48 jaar, is civiel ingenieur. Een magere, geëmotioneerde man, die dringend vraagt geen achternaam in de krant te vermelden omdat hij nog familie in Vietnam heeft. Iedereen vraagt kapt hij af met een dreigend handgebaar. "Luister, luister. Ik zal alles precies vertellen. Maar neem me niet kwalijk - als ik met Nederlanders over het communisme praat kan ik zo boos worden. Ze begrijpen er niets van." Hij komt uit het noorden van Vietnam. "Toen de Fransen verdwenen zei ik tegen mezelf: 'Voor mij geen politiek meer.' Ik ben gaan studeren. Ik kreeg een goede baan bij het gouvernement. 'Wegenbouw, aanleg van krachtcentrales, huizenbouw - dat soort dingen. In '75 hebben de Amerikanen ons in de steek gelaten toen we de communisten bijna verslagen hadden. Watergate heeft Vietnam de vrijheid gekost. Was Nixon maar gebleven!'"

Nguyen spreekt vloeiend Engels en Frans. Hij heeft zich met vrouw en kinderen zo goed mogelijk geïnstalleerd in een kamer in het opvangcentrum van Heemskerk. "Toen de Vietcong kwam, in 1975, heb ik een verschrikkelijke fout gemaakt. Veel van mijn vrienden maakten dat ze wegwamen. Maar ik dacht: ik blijf. Tenslotte ben ik ingenieur, ik heb me nog nooit met de politiek bemoeid, en ze zullen mensen als ik hard nodig hebben voor de wederopbouw. Dat was de grootste vergissing van mijn leven."

Nguyen werd onmiddellijk na de machtsovername opgesloten in een heropvoedingskamp in het oerwoud bij de Cambodjaanse grens. Negentien maanden bracht hij daar volstrekt doelloos door. "We werden niet mishandeld, maar we kregen heel weinig eten. Met vijftien man sliepen we in een kamertje van drie bij vijf op de grond. De eerste vijf maanden werden we aan ons lot overgelaten. Daarna begon wat ze noemden "politiek onderricht". Mooie verhalen over de glorieuze overwinning van de revolutie. Over de misdaden van de kapitalistische-imperialistische-racistische-kolonialistische uitbuiters. "Na negentien maanden kreeg ik te horen dat ik voldoende was opgevoed. Ik kreeg mijn oude baan zelfs terug, want alles liep in het honderd. De communisten hadden me hard nodig. "Aanvankelijk was ik vol hoop. Er was veel te doen, en ik verdiende een hoger salaris dan de gemiddelde man. Maar de inflatie gaat zo ontzettend snel dat het niet uitmaakt hoeveel je verdient. Tot twee maal toe zijn alle bankbiljetten ongeldig verklaard. Alleen goud heeft waarde. Mijn buurman had een winkeltje en was dus verdacht. In zijn eigen huis werd hij 26 dagen lang onafgebroken verhoord door een volkscomité - zo heet dat. Alles werd opengebroken en doorzocht. Handel is diefstal, zelden ze steeds opnieuw. We zullen je afnemen wat je van het volk hebt gestolen. En dat deden ze ook." Zijn zontje onderbreekt hem en komt vrolijk fotootjes laten zien van het scheepje waarmee ze vluchtten. Hij wijst een klein figuurtje aan midden op het schip, voor de mast. "Die is dood," zegt hij. Een andere foto toont een oorlogsschip. "Communistenboot". Lachend bladert hij verder in het album.

Vietnamezen in de Flevopolder

Opvangcentrum in Biddinghuizen

Opvangcentrum in Biddinghuizen

Vervolg op pagina Z 9